

Bases de la llei d'economia social i solidària

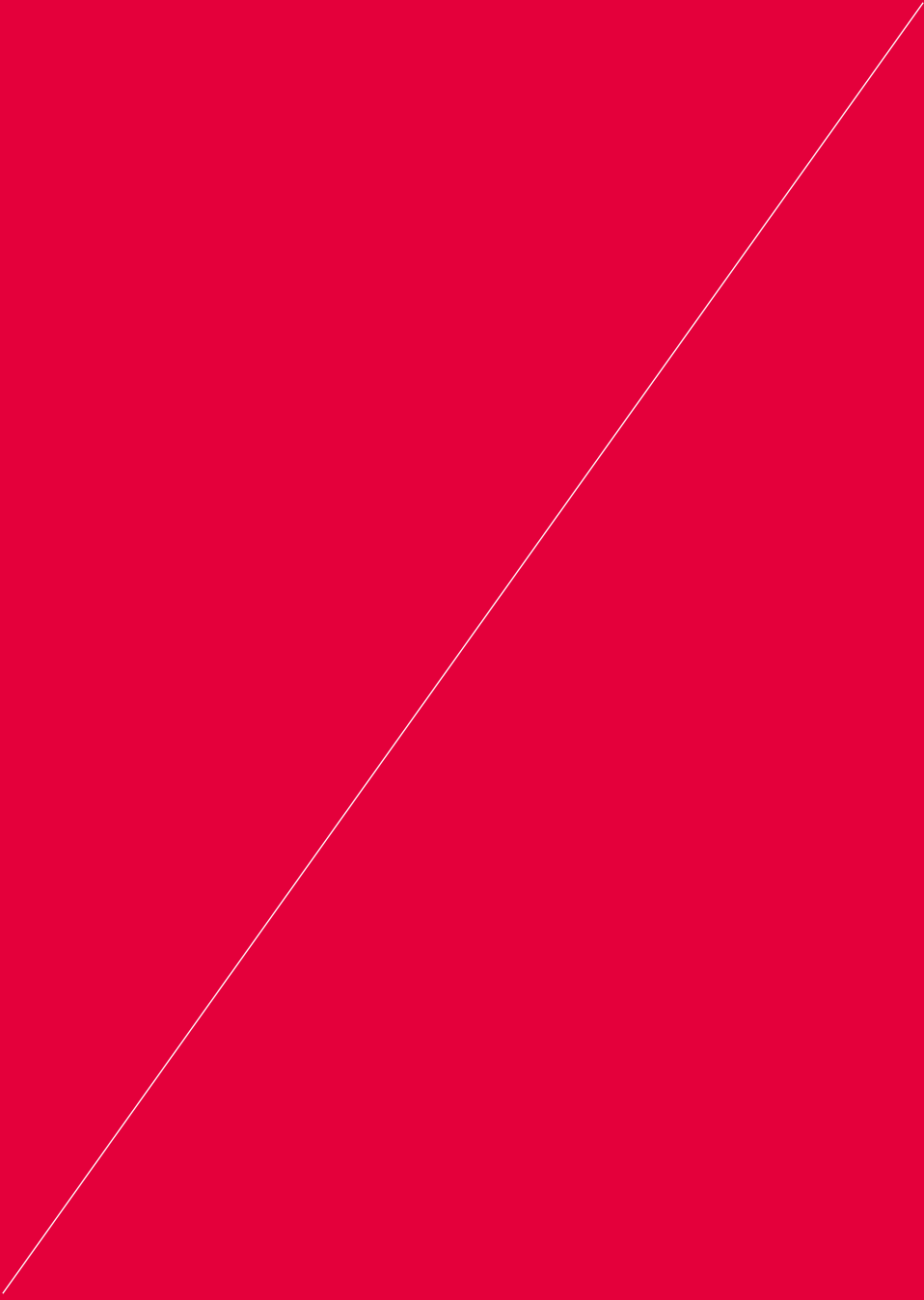
**Impuls d'un marc normatiu
que reconegui l'economia
social i solidària i la seva
voluntat per transformar
l'economia**

Octubre 2020

Fotografia de portada:

Jordi Pareto

Índex de continguts

Context històric	/08
Entitats representatives de l'ESS	/10
Marc de referència internacionals	/11
Una Llei amb voluntat transformadora	/12
Objectius de la Llei d'ESS	/13
Moviment divers amb uns principis i valors compartits	/14
Procés de reconeixement	/15
Creació d'un entorn favorable a l'ESS	/16
Reconeixement de l'ESS com un agent socioeconòmic	/18
Impuls de nous mecanismes de col·laboració pública, social i comunitària	/19

L'economia social i solidària: un motor de transformació cap a un nou model amb valors republicans

-

Chakir El Homrani
Conseller de Treball, Afers Socials i Famílies
del Govern de la Generalitat de Catalunya

A Catalunya, l'economia social i solidària està formada per milers d'iniciatives socioeconòmiques que prioritzen les persones i la vida. La gestió col·lectiva i democràtica, la participació activa de les persones sòcies en tots els àmbits de gestió i de decisió i l'arrelament al territori són els principals elements característics que la diferencien d'altres models econòmics.

Un dels objectius del Govern de la Generalitat i, concretament, del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, és impulsar i promoure polítiques per fomentar l'economia social i solidària a Catalunya.

Durant els darrers anys, les mesures que ha desenvolupat aquest Departament han permès generar un ecosistema de l'economia social i solidària arreu del país, amb recursos com la Xarxa d'Ateneus Cooperatius, creats amb la col·laboració de les entitats públiques i privades. Es tracta d'un ecosistema territorial que apropa aquesta economia a la realitat de cada territori i dona resposta a les necessitats i als reptes concrets.

Ara volem anar un pas més enllà, volem fer un salt qualitatiu i transformador en el sistema econòmic i social de Catalunya. Volem un model centrat en les persones, que reverteixi les desigualtats i afavoreixi la creació de llocs de treball de qualitat arreu del territori. Ha de ser un model que s'identifiqui clarament amb els valors de l'economia social i solidària i que permeti que Catalunya sigui un lloc millor per treballar, per créixer i, en definitiva, per viure-hi; uns valors que s'identifiquen del tot amb els del projecte republicà que estem construint.

**Volem un model centrat en les
persones, que reverteixi les
desigualtats i afavoreixi la creació de
llocs de treball de qualitat arreu del
territori.**

Per aquest motiu, hem estès la mà a les entitats representatives de l'economia social i solidària del nostre país. Hem treballat amb les cooperatives, les mutualitats, les entitats del tercer sector social, les associacions, les fundacions i les entitats de l'economia solidària, encapçalades per l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT), per definir, per primera vegada en la història i d'una manera conjunta, un document de bases per a la futura Llei d'economia social i solidària de Catalunya.

El document, fruit del consens, té tres objectius clars: establir un marc jurídic de l'economia social i solidària, fomentar-la i promoure-la i assolir-ne el reconeixement i la representativitat institucionals. A més, s'hi recullen elements tan rellevants com els principis i valors que han de complir les entitats que volen formar part de l'economia social i solidària, el procés de reconeixement i els mecanismes que permeten crear un entorn favorable per desenvolupar-se. És un document amb una voluntat inclusiva i flexible, que respecta la singularitat de les diferents formes empresarials i té una mirada oberta.

Aquest és, doncs, el punt de partida que ens ha de fer avançar sense dilacions cap a la futura Llei d'economia social i solidària. Serà el marc jurídic per a un model que ja hem començat a construir i que, de ben segur, farà créixer i consolidar una economia més plural, democràtica i inclusiva.

Un document històric

•
Guillem Llorens,
President de l'Associació
Economia Social Catalunya

Des que es va constituir l'any 2017, l'Associació Economia Social Catalunya ha impulsat un procés de promoció i reconeixement de l'economia social i solidària (ESS) al nostre país que s'està vehiculant, en part, a través de la futura Llei d'economia social i solidària. Aquest document que teniu entre mans és el resultat d'un procés de construcció col·lectiva entre les cinc organitzacions fundadores de l'Associació: la Confederació de Cooperatives de Catalunya, la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, la Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya, la Federació de Mutualitats de Catalunya i la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya.

La importància de disposar d'un marc normatiu específic està determinada pel desenvolupament de l'economia social i solidària, per la concurrència estratègica dels diversos actors que la conformen i per l'impuls de polítiques que la reconeixen com un actor socioeconòmic de valor. Aquesta necessitat s'ha vist accentuada en els darrers mesos com a conseqüència de la crisi socioeconòmica derivada de la COVID-19. Cal una legislació que protegeixi i impulsi un nou model econòmic basat en una economia plural i transformadora que satisfaci equitativament les necessitats econòmiques, socials i culturals del conjunt del país.

La Llei d'economia social i solidària, a més d'establir els elements que ens caracteritzen i defineixen, ajudarà a fer més visible a qui som i què representem, en termes d'ocupació i de qualitat, i també en termes socials i econòmics. A més, hi ha vessants qualitius, com els models de gestió que impulem, que esdevenen un element d'educació en la participació, generen una influència positiva en la societat i contribueixen a desenvolupar una qualitat democràtica més bona.

Cal una legislació que protegeixi i impulsi un nou model econòmic basat en una economia plural i transformadora que satisfaci equitativament les necessitats econòmiques, socials i culturals del conjunt del país.

La Llei ens ha d'ajudar a aconseguir nivells més alts de participació institucional i ha de permetre millorar el posicionament de l'economia social i solidària en la normativa que en regula l'activitat dels actors i l'àmbit de funcionament. També pot ser un element facilitador per augmentar l'activitat econòmica, l'impacte en l'ocupació i en la producció i comercialització de béns i serveis, així com la confluència de tots aquests aspectes en relació amb els col·lectius més vulnerables. A més, ens ha de permetre avançar en la contractació pública responsable. De manera paral·lela, la Llei d'economia social i solidària pot contribuir a augmentar les dotacions pressupostàries per donar suport a l'ocupació i l'emprenedoria col·lectiva, a potenciar els instruments financers per promoure el canvi de model econòmic i a difondre el model de l'economia social i solidària.

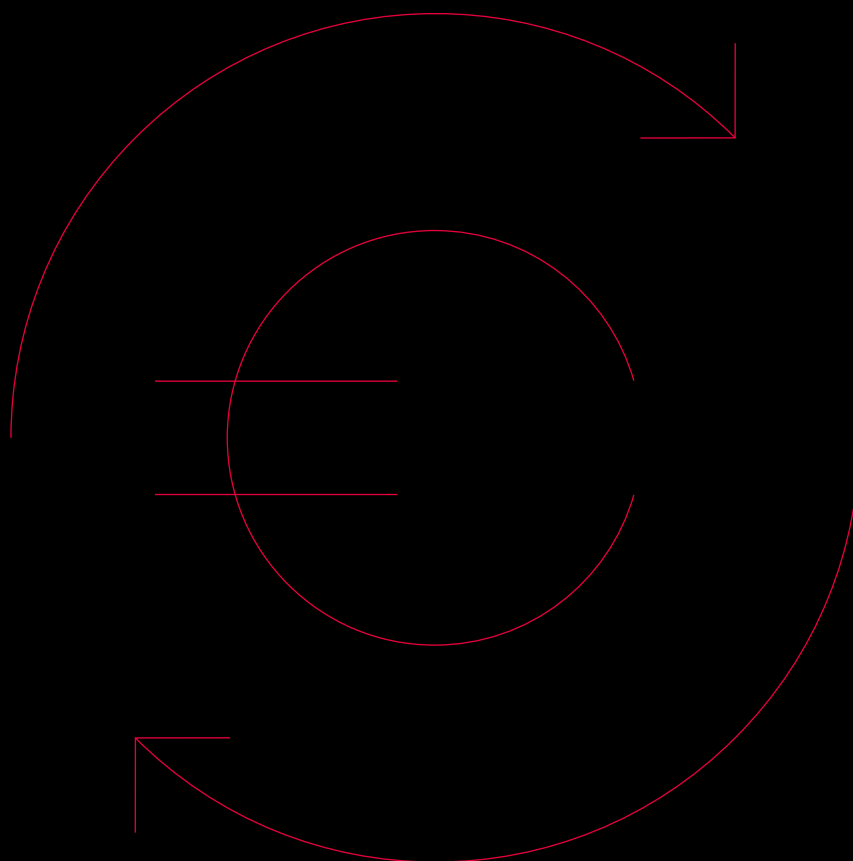
Aquest document és, doncs, un primer pas, ferm i decidit, cap a l'aprovació definitiva de la Llei. Cal reivindicar-lo: per primer cop a Catalunya, s'han consensuat unes bases que acorden què és i què defineix l'economia social i solidària. Malgrat la complexitat del repte que afrontàvem, hem aconseguit crear un document històric que consensua una visió de l'ESS àmplia i oberta, perquè suma i recull les sensibilitats de les diferents famílies que la integren i posa la mirada en els valors i principis que compartim i que formen part de la nostra manera d'entendre l'economia.

La futura Llei d'economia social i solidària és, per tant, una oportunitat en majúscules que no podem deixar escapar per reconèixer totes les organitzacions que, des d'un vessant o un altre, som part de l'economia social i solidària d'aquest país i defensem un model econòmic més just i transformador, centrat en les persones.

Agraïm i celebrem el coratge i el compromís que la Generalitat de Catalunya, a través del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, ha demostrat durant els darrers mesos amb aquest procés col·lectiu, i desitgem que aquest esperit valent es mantingui fins que la Llei d'economia social i solidària sigui una realitat.

Bases de la llei d'economia social i solidària

Impuls d'un marc
normatiu que reconegui
l'economia social i solidària
i la seva voluntat
per transformar
l'economia

- **L'objectiu d'aquesta Llei és reconèixer i promoure l'economia social i solidària catalana, així com contribuir-ne a la consolidació i el creixement qualitatiu i quantitatiu.**

Aquestes bases de la Llei d'economia social i solidària volen avançar cap a un model català d'economia plural. En un moment en què l'economia està exclusivament subordinada a la lògica dels beneficis controlats per les grans corporacions, les organitzacions de l'economia social i solidària (ESS) han contribuït a construir un tipus de globalització relacionada amb les persones i les comunitats, que relocalitza l'economia i en facilita l'apropiació social.

A Catalunya, l'economia social i solidària és un àmbit de desenvolupament econòmic específic, que es basa i se centra en les persones i es diferencia del sector públic i del sector econòmic privat mercantil. L'economia social i solidària està formada per milers d'iniciatives socioeconòmiques que prioritzen les persones i la vida. Aquesta economia democratitza totes les fases del cicle econòmic. És generadora de béns i serveis socialment útils, i prioritza la satisfacció de les necessitats i les aspiracions de les persones que en són membres, així com les de les seves comunitats, per sobre del lucre. L'objectiu d'aquesta Llei és reconèixer i promoure l'economia social i solidària catalana, així com contribuir-ne a la consolidació i el creixement qualitatiu i quantitatiu.

Les empreses i les organitzacions de l'economia social i solidària es gestionen d'acord amb unes característiques, principis i valors comuns, com ara la primacia de la persona i de l'objecte social per sobre del capital, l'adhesió voluntària i oberta i la gestió democràtica. El seu objectiu no és maximitzar els beneficis, sinó satisfer les necessitats de les persones en un marc de justícia i sostenibilitat. Els excedents es reinverteixen en la creació, el manteniment de llocs de treball o el desenvolupament d'activitats d'acord amb l'objecte social que tenen, o, fins i tot, es distribueixen col·lectivament en funció de la contribució personal dels membres.

Context històric

Segle XIX

Al segle XIX i abans de qualsevol reconeixement jurídic, les formes societàries de la primera economia social s'articulaven com a resistències col·lectives. En una dimensió constituent de nous vincles socials, la pràctica associativa va teixir una nova institucionalitat popular, constituïda per cooperatives de consum i producció, ateneus obrers, societats de socors mutus, així com associacions culturals i educatives.

El 1839, un reial decret va permetre la creació de **les societats de socors mutus**. Aleshores, les organitzacions obreres catalanes van sortir de la clandestinitat i la informalitat. Van néixer les primeres llavors de les diferents tipologies societàries de l'economia social catalana, com ara les societats de socors mutus, els ateneus obrers i les cooperatives.

La Llei d'associacions de 1887 va reconèixer els drets civils i va propiciar un impuls notori de diverses formes d'associacionisme obrer, com **les mutualitats, les cooperatives, les associacions, les caixes d'estalvi i crèdit** o les organitzacions sindicals.

La Federació de Mutualitats de Catalunya va ser constituïda el 1896 amb la denominació d'Unión y Defensa de Montepíos de la Provincia de Barcelona y sus Afueras.

No podem deixar de parlar de la cooperació agrària, que a Catalunya va arrencar el segle XIX a partir de les societats de treballadors del camp. Malgrat que la Llei d'associacions de 1887 no les esmentava, va permetre que cooperatives agràries pioneres s'hi acollissin.

La II República i la legislació de l'economia social

A inicis del segle XX, el reconeixement institucional de l'economia social catalana es va incrementar.

La Llei de sindicats agrícoles de 1906 va donar carta de naturalesa associativa als sindicats o cooperatives, va fomentar el desenvolupament mutualista de les entitats i va incentivar amb diferents mesures l'expansió de la cooperació agrícola.

En aquesta època, les cooperatives de consum predominaven respecte de les de producció. Cal remarcar que els militants obrers republicans, socialistes i anarcosindicalistes participaven en les cooperatives catalanes i les dinamitzaven.

La vaga de La Canadenc de 1919 va transformar el cooperativisme obrer català. Durant la vaga i el posterior locaut de la patronal, les cooperatives van assumir la tasca de rereguarda obrera del conflicte social, primer amb un suport nítid, i, després, amb la solidaritat cooperativa i l'emissió de bons per als obrers en atur forçós. **El 1920 neix la Federació de Cooperatives de Catalunya.**

Tots aquests anys de desenvolupament cooperatiu autònom van assentar les bases per a les posteriors lleis republicanes d'economia social. L'Estatut d'autonomia de 1932 va atorgar a la Generalitat de Catalunya competències en matèria de cooperatives i mutualitats.

El gener del 1934 se'n fa efectiu per fi el traspàs i s'aprova la Llei de bases de cooperació, inspirada pel republicà Joan Ventosa i Roig. Aquesta Llei pot ser considerada com un dels primers reconeixements legals de l'economia social, perquè incloua les cooperatives (de consumidors, de producció i treball, de transports, de crèdit, mixtes, de pesca i serveis marítims, escolars, sanitàries i mercantils), però també els sindicats agrícoles o les cooperatives agràries i les mutualitats de previsió i assegurança.

La Llei de bases de cooperació es va complementar amb lleis específiques de cooperatives, mutualitats i sindicats agrícoles el març del mateix any.

L'associacionisme i el tercer sector social actual també comparteixen les arrels amb el moviment social i comunitari de primers de segle, en aquest cas, però, amb les associacions i els ateneus. Pel que fa al conjunt de l'associacionisme, en el període 1860-1936 es van registrar oficialment 31.771 associacions a tot Catalunya; és a dir, es va formar una xarxa compacta, tant pel nombre d'entitats constituïdes com per la quantitat de persones registrades, que va irradiar la societat catalana.

- 1896
Federació de
Mutualitats de
Catalunya
- 1920
Federació de
Cooperatives
de Catalunya
- 1997
Confederació
Empresarial del
Tercer Sector Social
de Catalunya
- 2003
Xarxa de l'Economia
Solidària de
Catalunya
i Taula del
Tercer Sector
- 2017
Associació de
l'Economia Social
de Catalunya

El retorn a la democràcia. El tercer sector i el cooperativisme

La dictadura franquista va estroncar aquella economia social històrica. Amb la mort del dictador va tornar a irrompre el moviment associatiu i cooperatiu i, amb la voluntat de construir un estat del benestar equiparable a la resta d'Europa, l'economia social catalana en va emprendre de nou l'articulació.

En el darrer quart de segle XX, les associacions i les fundacions que prestaven serveis van registrar també un desenvolupament molt fort a conseqüència, principalment, de la construcció de l'estat del benestar i, en concret, a causa del model de prestació de serveis pel qual, des del primer dia, va optar el Govern de la Generalitat de Catalunya. També el cooperativisme reneix vinculat amb les expressions associatives antifranquistes, els moviments de renovació pedagògica o l'activisme en defensa de la llengua catalana.

El 1997 es crea l'Associació Empresarial de la Iniciativa Social de Catalunya, en l'actualitat anomenada **La Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya**, organització de tercer grau que representa les associacions, cooperatives d'iniciativa social i fundacions que presten serveis d'atenció a les persones a Catalunya, des del sense afany de lucre i amb vocació de servei públic.

L'any 2001, la Generalitat de Catalunya va publicar el *Llibre blanc de l'economia social a Catalunya*, una radiografia de la situació de l'economia social catalana interessant i significativa, que va permetre l'inici de la construcció de l'espai comú de les diferents branques de l'economia social.

L'any 2003 es constituïa la **Taula del Tercer Sector**, plataforma de tercer grau que aglutinava les federacions, les xarxes i les entitats que actuaven en l'acció social.

També el 2003 es va constituir formalment la **Xarxa de l'Economia Solidària de Catalunya** (XES).

La Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (en endavant, XMESS), neix l'octubre de 2015.

El 2017, malgrat les singularitats de cadascuna d'aquestes entitats, dins l'economia social i solidària catalana es produeixen un seguit de confluències que cristal·litzen en la creació de l'**Associació de l'Economia Social de Catalunya (AESCAT)**.

Entitats i iniciatives de l'economia social i solidària

Les cooperatives

Les cooperatives, com a forma tradicional de l'ESS, són una associació de persones que s'uneixen voluntàriament, no per cercar el lucre, sinó per atendre les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals comunes per mitjà d'una societat de propietat conjunta i una gestió democràtica. Les cooperatives són, doncs, un model heterogeni present en tots els sectors de l'activitat econòmica. Alhora, són les úniques formes jurídiques que comparteixen uns principis i valors universals, definits per l'Aliança Cooperativa Internacional. Segons les normes vigents, qualsevol de les branques o tipus de cooperatives concorren amb aquests principis, per tant, són prou vàlids per reconèixer aquestes formes jurídiques com a ESS.

Les mutualitats

En l'àmbit de les assegurances i la previsió social, les mutualitats de previsió social són les úniques entitats gestionades democràticament sense afany de lucre, principi a què ha de concórrer qualsevol entitat d'aquest àmbit que vulgui ser reconeguda com a ESS.

El tercer sector social

La tradició històrica i la situació actual acrediten que, al nostre país, els serveis de titularitat pública d'atenció a les persones de caràcter social estan majoritàriament gestionats per les entitats d'iniciativa social sense ànim de lucre. A Catalunya aquestes entitats s'han articulat entorn del model que coneixem com a tercer sector. És un model transformador que es fonamenta en els valors de l'economia social i solidària, en la recerca de l'interès general, en el bé comú i en la renúncia a interessos especulatius en la gestió dels serveis. El tercer sector social és l'economia social i solidària que gestiona serveis d'atenció a les persones de caràcter social.

Les economies comunitàries

S'entén que les economies comunitàries poden estar formalitzades des del punt de vista jurídic, però, sovint, s'expressen per maneres de cooperació socioeconòmica sense formalització jurídica i les descrivim de la manera següent:

- Formes col·lectives de resolució de necessitats socioeconòmiques que es basen en l'actuació autogestionada d'un grup de persones que són activistes d'un projecte comú i col·lectiu.
- La importància del treball remunerat en el funcionament intern és complementari o inexistent, per tant, sense l'activisme i la presa de decisions dels participants en les iniciatives aquestes entitats no podrien funcionar.
- Pel que fa al servei i/o activitat que donen i/o ofereixen, allò que permet accedir-hi, precisament, és la seva participació i activisme en el projecte i també la pertinença al grup o la comunitat de la iniciativa, així com l'acceptació que se'n faci.
- En la seva activitat busquen reforçar els vincles socials i comunitaris de caràcter solidari, l'arrelament territorial i la generació d'impactes socials, culturals i ambientals positius en les seves comunitats.

Marc normatiu de referència internacional

Cal remarcar que, a hores d'ara, s'han publicat a diferents regions i estats europeus normes reguladores de l'economia social, i les més representatives que inclouen la referència a l'economia solidària són:

Espanya:

Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social.

Portugal:

Llei 30/2013, de bases de l'economia social

França:

Llei 2014, relativa a l'economia social i solidària.

Galícia:

Llei 6/2016, de 4 de maig, de l'economia social de Galícia

Grècia:

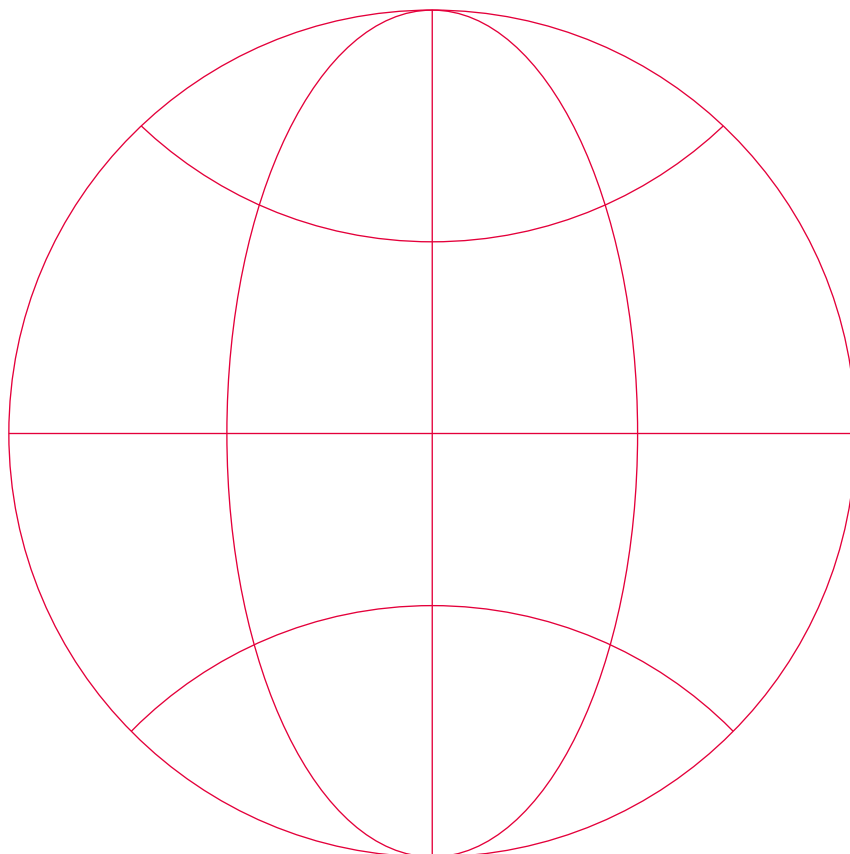
Llei 4430/2016, d'economia social i solidària.

El Quebec:

Llei E-1.1.1, sobre l'economia social de Quebec.

L'Equador:

Llei orgànica d'economia popular i solidària

Una llei amb voluntat transformadora

- **Inclusiva Transformadora Flexible**
- **Alineada amb les diferents propostes i iniciatives legislatives impulsades des de l'àmbit europeu**

L'economia social i solidària està formada per milers d'iniciatives socioeconòmiques que impulsen una nova mirada de l'economia, **una economia que prioritza les persones i la vida, i, per tant, les seves necessitats i les de l'entorn comunitari**. Volen inspirar la transformació del sistema econòmic actual en un altre de sostenible, plural, democràtic, solidari, equitatiu i feminista.

Es tracta d'un moviment divers que tradicionalment ha estat format per mutualitats de previsió social, cooperatives, societats laborals, fundacions i associacions, centres especials de treball i empreses d'inserció, confraries i societats agràries.

Cal tenir en compte que l'economia social i solidària catalana té una doble dimensió: l'activitat socioempresarial i les economies comunitàries. Ambdues dimensions incorporen pràctiques transformadores, com la governança democràtica, l'absència de lucre o la distribució limitada i transparent dels excedents, l'empoderament comunitari, les polítiques retributives equitatives, l'arrelament territorial, l'equitat de gènere, la diversitat cultural, la transició ecològica, la intercooperació i les sostenibilitats col·lectives.

La futura Llei d'economia social i solidària catalana ha de ser:

1. **Inclusiva:** ha de combinar, alhora, la singularitat de les diferents formes jurídiques i empresarials de l'ESS, així com l'amplitud de la mirada cap a noves realitats socials i comunitàries que puguin ser reconegudes com a ESS.

2. **Transformadora:** ha de ser una eina que permeti avançar cap a la transformació del sistema econòmic actual en un altre de sostenible, plural, democràtic, solidari, equitatiu i feminista.

3. **Flexible:** ha de permetre, en cada moment, redefinir què s'ha d'entendre per economia, a fi d'incloure-hi també activitats no monetitzades de generació de béns i serveis.

4. **Alineada amb les diferents propostes i iniciatives legislatives** impulsades des de l'àmbit europeu, que obren noves oportunitats a l'enfortiment de l'ESS.

Els reptes que tenim com a societat són exigents i només hi podrem donar resposta des d'una acció conjunta, un compromís col·lectiu i una mirada generosa i comunitària.

Objectius de la llei

• Establir un marc jurídic de l'economia social i solidària:

- Determinar el marc conceptual de l'ESS: cal definir els conceptes i les entitats que s'hi integren, a fi de crear una identitat comuna per a l'economia social i solidària. Aquesta identitat ha de valorar els trets identitaris i diferenciadors de l'ESS.
- Recuperar una concepció de l'economia entesa com a interacció entre les persones i l'entorn per resoldre les seves necessitats de manera sostenible.

• Fomentar i promoure l'ESS:

- Definir mesures de foment que els poders públics han d'adoptar a fi de promoure l'economia social i solidària i vetllar per al seu compliment, així com per facilitar l'estructuració i impulsar l'ESS, d'acord amb els seus actors.
- Potenciar respostes col·lectives a necessitats de la societat.
- Identificar, consensuar i aplicar noves formes de relació amb l'àmbit públic que facilitin nous models de col·laboració, que se sumin als models actuals (contractació i concertació), que proporcionin i ampliin una gestió responsable de les organitzacions, i que garanteixi alhora el control democràtic i l'autonomia de les entitats de l'ESS.
- Promoure les formes de l'ESS per crear consciència i generar autoreconeixement i identificació amb uns valors que van més enllà de les formes jurídiques.

• Assolir el reconeixement i la representativitat institucional:

- Reconèixer la contribució de l'ESS i les entitats ESS a la societat.
- Reconèixer el rol de les entitats representatives com a interlocutores i representants del sector, així com fomentar les relacions entre tots els agents presents en l'àmbit de l'ESS.

- Establir un marc jurídic de l'economia social i solidària
- Fomentar i promoure l'ESS
- Assolir el reconeixement i la representativitat institucional

Un moviment divers amb uns principis i valors compartits

La Llei ha de delimitar el concepte d'ESS, ha de **definir què s'entén com a ESS i diferenciar-ho** de manera clara d'allò que no se'n pot considerar.

A més de les entitats constituïdes d'acord amb les formes jurídiques que normalment s'associen a l'ESS (mutualitats de previsió social, cooperatives, societats laborals, fundacions i associacions, centres especials de treball i empreses d'inserció, les societats agràries de transformació i les confraries de pescadors), cal estar oberts a incloure altres entitats i iniciatives que utilitzen altres formes jurídiques, sempre que compleixin els principis i els valors de l'ESS en la seva pràctica quotidiana.

En el marc del conjunt de dimensions institucionals, substantives i estratègiques relacionades amb les finalitats de les iniciatives, cal definir l'abast i els límits de l'economia social i solidària catalana.

Amb aquesta finalitat, cal tenir en compte:

1. Les iniciatives ja incloses en els marcs jurídics català, espanyol i europeu existents i relacionats amb l'economia social.
2. Reconèixer tipologies que la mateixa Administració pren com a referència malgrat que no estiguin recollides per cap llei marc. És el cas del tercer sector social i les finances ètiques i solidàries, entre d'altres.
3. Les pràctiques emergents i les conceptualitzacions, que, a través d'aportacions acadèmiques i la recerca militant de l'economia social, han sistematitzat el coneixement entorn de l'economia social i solidària.
4. Incorporar la noció d'autoreconeixement, és a dir la consciència de formar part del mateix àmbit que expressen les iniciatives d'economia social i solidària, quan s'identifiquen amb els seus valors més enllà de les formes jurídiques.

La Llei ha de servir per consensuar una **definició basada en els principis, els valors i les pràctiques de l'ESS** que s'adeqüin a la seva diversitat, amb una visió **oberta i inclusiva**.

Els principis i els valors de les organitzacions de l'ESS són:

- **Orientació cap a l'interès general i el bé comú: impacte social positiu de l'activitat.**
- **Sense finalitat de lucre o distribució limitada i transparent d'excedents vinculada a l'activitat desenvolupada per les persones que en són membres i no al capital.**
- **Funcionament democràtic i sistemes de governança democràtica, en la decisió i en la participació, que incorporin els diferents col·lectius que formen l'entitat.**
- **Transformació social feminista i d'igualtat de gènere.**
- **Generació d'ocupació estable, relacions laborals justes i de qualitat, i equitat salarial.**
- **Compromís amb el medi ambient.**
- **Arrelament en el territori i participació en el teixit social.**
- **Transparència sobre l'activitat, sistema de govern, gestió i distribució d'excedents i retribucions.**
- **Intercooperació amb altres iniciatives de l'ESS.**

Un procés de reconeixement àgil, però exigent

- **Aquest registre haurà d'estar vinculat a un tipus de mesures generals de promoció i reforç dins de la Llei**

Les entitats que vulguin ser reconegudes com a ESS hauran de passar un **procés de reconeixement** i acreditar que estan alineades amb els principis i els valors que preveu la definició.

Aquest procés ha de ser **inclusiu i reconèixer les realitats i les fórmules jurídiques que tradicionalment s'han identificat com a ESS**: mutualitats de previsió social, cooperatives, societats laborals, fundacions i associacions, centres especials de treball, empreses d'inserció, les societats agràries de transformació i les confraries de pescadors, sempre que compleixin els criteris mínims marcats en aquesta Llei.

Es poden definir **processos transitoris i d'acompanyament** perquè les entitats que no compleixin els requisits puguin avançar en l'alineament d'acord amb els criteris marcats.

Els **principis i els valors s'han de traduir en indicadors clars i mesurables** que puguin evidenciar el compromís de les entitats de l'ESS. Aquests indicadors s'han de construir col·laborativament entre totes les organitzacions de l'ESS i a partir de les **eines existents**.

Les entitats que vulguin ser reconegudes com a ESS hauran de passar un procés d'acreditació, definit en la mateixa Llei, per assegurar el compliment dels principis i els valors, i hauran d'estar subjectes a possibles auditories o verificacions de dades.

Les entitats que compleixin aquests principis i valors s'hauran d'incorporar en un registre de l'ESS. Aquest registre haurà d'estar vinculat a un tipus de mesures generals de promoció i reforç dins de la Llei.

Característiques del registre:

- De titularitat pública.
- La sol·licitud d'inscripció i la renovació del registre es faran mitjançant tràmits electrònics.
- Es podran fer-hi consultes a través de mitjans electrònics.
- Establirà una comunicació directa i cooperativa amb altres registres públics.
- Recopilarà i difondrà dades estadístiques sobre les organitzacions de l'ESS.

Així mateix, la Llei ha de preveure l'existència de recursos per a un **òrgan gestor del registre** que vetlli pel compliment dels requisits en cas que una entitat vulgui ser reconeguda com a ESS.

És important assegurar un **funcionament àgil** del registre, amb una renovació periòdica del reconeixement com a entitat de l'ESS. A més, cal garantir la **coordinació correcta i l'accés a la informació entre els diferents registres** (ESS, cooperatives, mutualitats...) que eviti la duplicitat de tràmits.

A través del Consell Català de l'ESS es determinaran els òrgans assessors, gestors o de funcionament necessaris per vetllar per l'acompliment dels criteris i els compromisos adquirits per les organitzacions registrades, i constituiran un espai compartit entre l'Administració i l'**organització representativa de l'ESS**.

Crear un entorn favorable a l'ESS

La Llei ha de servir **per posar en valor l'economia social i solidària**, i destacar-ne el compromís transformador i l'impacte positiu de les seves activitats, així com facilitar-ne el coneixement i reconeixement de la ciutadania.

Ha de visibilitzar les diverses realitats existents en l'ESS amb capacitat transformadora: producció, prestació de serveis, consum, finançament, habitatge, etc.

L'economia social i solidària, com ja s'ha explicat, és un model real, per aquest motiu totes les polítiques sectorials del país, i especialment les econòmiques, han de fomentar els valors de l'ESS.

Per tant, caldrà treballar per establir una estratègia de transversalització de les polítiques públiques favorables a l'ESS, amb la voluntat que altres organismes públics puguin impulsar programes que permetin resoldre les necessitats socioeconòmiques del país, mitjançant l'impuls de la diversitat, la justícia social i la igualtat d'oportunitats.

L'impacte de les polítiques per a l'ESS ha de ser dissenyat de tal manera que pugui veure's amplifícat per l'acció coordinada amb els ens locals i el municipalisme. Els ajuntaments, els consells comarcals i altres han de trobar en la Llei d'ESS una peça del marc normatiu per donar aixopluc a experiències del seu propi territori i també a les seves estratègies a fi de donar-los suport.

Els ens locals podran dur a terme programes concrets i propis de foment de l'ESS afegint-se a les estratègies desplegades per la Generalitat de Catalunya. Es fomentarà, alhora, la coproducció de les polítiques públiques d'ESS amb la societat, en què es reconeixerà la concertació pública, cooperativa, social i comunitària.

La Generalitat de Catalunya i l'organització representativa de l'ESS, juntament amb les administracions comarcals i locals, elaboraran els plans nacionals d'impuls de l'ESS. Aquests plans han de ser plurianuals i disposar de la dotació presupostària i els mitjans operatius necessaris per dur-los a terme.

Les mesures que es recullen en aquest apartat són una primera descripció oberta i no definitiva de les necessitats de l'economia social i solidària. Ara bé, les propostes finals hauran de venir d'un procés de treball conjunt entre el Govern de la Generalitat, el Parlament de Catalunya i tots els actors de l'economia social i solidària. Amb aquesta finalitat, es consideraran actors de l'ESS l'**entitat més representativa de l'economia social i solidària de Catalunya**, les entitats representatives de l'**economia social i solidària**, així com el món municipal, organitzat d'acord amb les organitzacions representatives del municipalisme català.

Mesures de sensibilització i formació

La consolidació de l'ESS a Catalunya demana formar tota la ciutadania en els valors de l'ESS. Aquestes pràctiques i continguts han de tenir un abast ampli i aplicar-se a totes les etapes del sistema educatiu i acadèmic.

D'aquesta manera, s'hauran de desplegar accions transversals entre les diferents àrees del Govern per establir coordinacions a fi de desenvolupar aquestes temàtiques, que facilitin actuacions de visibilització i sensibilització en l'ESS. També s'haurà de vetllar per la presència de l'ESS en els mitjans de comunicació públics, d'àmbits nacional i local, en qualsevol tipus de format, siguin escrits, radiats, audiovisuals o de la vessant digital.

S'hauran de dedicar recursos per finançar i promoure activitats de visibilització i sensibilització en l'ESS, en què s'incloguin accions per sensibilitzar el món professional i les mateixes entitats de l'ESS.

Caldrà fomentar la visibilització de l'ESS mitjançant campanyes envers la ciutadania i fer-la present en els diferents canals i mitjans de comunicació perquè s'hi pugui sumar.

Mesures per promoure la creació i l'enfortiment de l'ESS

La Llei ha de promoure accions de política pública per facilitar la **creació** i el **desenvolupament** de les entitats de l'economia social i solidària. Ha d'assegurar la coordinació estreta amb l'àmbit local per impulsar conjuntament les accions de promoció en el territori.

S'hauran d'impulsar sistemes estables i adaptats **d'ajuda per a la formació i l'assessorament**, l'assistència tècnica, l'elaboració d'estudis de viabilitat i diagnòstics empresarials, les auditories, el balanç social, la gestió de les cures, la dinamització de la participació, la incorporació de plans de voluntariat quan s'escaigui, les confeccions de plans d'igualtat i protocol contra l'assetjament, la gestió de conflictes, l'assessoria comptable, fiscal i jurídica, així com el finançament d'activitats de formació general i tècnica.

Caldrà **treballar** per assegurar que totes les persones que volen constituir una empresa puguin ser assessorades per adoptar formes de l'ESS.

S'haurà **d'incentivar la transformació d'empreses mercantils** i l'agrupament de les persones autònomes en empreses de l'ESS.

L'Administració haurà de **prioritzar l'establiment de normes i incentius** que tinguin per objecte la creació i la consolidació de treball estable i de qualitat a través de les entitats de l'ESS.

S'hauran d'estudiar sistemes i mesures de **política tributària** que reconeixin les especificitats de les entitats de l'ESS, així com impulsar un marc fiscal propici que recompensi millor l'impacte social de les empreses de l'ESS en matèria de cohesió social, mediambiental i territorial.

Els instruments públics de finançament empresarial hauran de **finançar en condicions favorables** la creació, el creixement i la consolidació de les entitats de l'ESS, i adaptar-se'n a les especificitats.

Mesures per promoure el mercat social i la integració econòmica

La Llei ha de promoure la **creació d'un mercat social català**, fomentar el consum i l'estalvi responsable entre la ciutadania i els diferents agents econòmics i promoure la intercooperació entre les entitats de l'ESS.

Aquest mercat social ha d'incloure els diferents àmbits desenvolupats per les entitats de l'economia social i solidària, com **producció, consum, habitatge, prestació de serveis, mutualisme, serveis d'atenció a les persones**, etc.

Per fomentar el mercat social, l'Administració, en tots els seus àmbits i nivells, haurà de **prioritzar la compra de béns i serveis** dins el mercat social.

Mesures de foment de la innovació

La Llei ha de facilitar **eines i mecanismes** per promoure la innovació i la recerca en totes les seves formes entre les entitats de l'ESS, incloent-hi la innovació social i les noves respostes als reptes socials.

Caldrà **crear** línies de finançament per promoure la innovació, facilitant la realització de proves pilot per impulsar nous àmbits d'actuació per a les empreses de l'ESS.

En una Llei d'aquesta amplitud, caldrà preveure les eines necessàries per recollir dades d'impacte de les activitats socioeconòmiques de l'ESS i, per tant, poder obtenir diagnòstics acurades, sòlides i consolidades sobre aquest àmbit, que permetin orientar les accions de foment i creixement de l'ESS i poder-ne fer una avaluació.

S'haurà de crear un **centre d'estudis o un observatori de l'ESS** que promogui la recerca-acció concertada entre agents socioeconòmics de l'ESS, les universitats i les administracions. Haurà de servir també per coordinar i harmonitzar totes les iniciatives i els diagnòstics territorials existents.

L'eix central de la creació de noves iniciatives socioeconòmiques haurà de ser **l'emprenedoria**, i específicament, col·lectiva i col·laborativa, a fi de resoldre problemes de la ciutadania.

Reconeixement de l'ESS com un agent socioeconòmic

- Una economia democràtica, equitativa, solidària, sostenible, i feminista

Les polítiques econòmiques de país han de fomentar els valors de l'ESS per avançar cap a una economia més democràtica, equitativa, solidària, sostenible i feminista.

Uns dels objectius de la Llei és el **reconeixement de les organitzacions representatives de l'ESS com a interlocutores amb les administracions**, així com fomentar-ho en els diferents nivells de l'Administració pública.

La Llei també ha de reconèixer els diferents àmbits i nivells de representació de l'ESS i quines condicions hauran d'obtenir les organitzacions per ser-ne representatives.

Així mateix, ha de preveure la creació d'un espai de diàleg i governança de l'ESS amb l'Administració de caràcter paritari i transversal. Es considera que la funció d'aquest espai l'ha d'exercir el Consell Català de l'ESS, que hauria d'estar format pels diferents actors de l'ESS i les administracions públiques implicades en el seu desenvolupament.

Hi hauran de ser presents: **l'entitat més representativa de l'economia social i solidària de Catalunya**, les entitats representatives de l'ESS i les administracions públiques (tant d'àmbit nacional com del món local).

Aquest Consell haurà de ser l'espai on els diferents agents consensuïn les polítiques i les mesures a implementar, així com l'encarregat i el garant de continuar l'execució dels plans nacionals d'ESS i de fer-ne l'avaluació posterior.

El Consell Català de l'ESS haurà d'estar compost tenint en compte els **critèris territorials**. La proposta de mesures de promoció i reforç s'haurà de formular atenent les diferents realitats territorials del país (municipis, comarques, i el país).

Es preveu la creació d'un **consell assessor** compost per persones expertes, moviments socials i el món acadèmic amb funcions relacionades amb el Consell Català de l'ESS, així com l'Observatori d'ESS.

Impuls de nous mecanismes de col·laboració pública, social i comunitària

S'hauran d'establir **mesures de foment de l'ESS** a fi d'accedir a la compra pública de béns i serveis.

Caldrà promoure **marcs de relació** més enllà de la contractació que **prioritzin la qualitat dels serveis per sobre del preu**, mitjançant eines com la concertació pública, social i comunitària en els serveis públics: serveis a les persones, gestió d'equipaments, manteniment, abastiments, lleure, assegurances, etc.

En la mesura que els serveis objecte de contractació per part de les administracions no siguin de gestió pública i no es concertin, la Llei ha de preveure prioritzar la **contractació a iniciatives de l'economia social i solidària**, a través de concursos públics en què s'estableixin clàusules socials i ambientals.

Les organitzacions de l'ESS que treballin en l'àmbit del servei d'atenció a les persones de caràcter social de titularitat pública **hauran de tenir la consideració d'entitats sense ànim de lucre** segons la legislació vigent. També podran gestionar aquesta tipologia de serveis altres organitzacions que, encara que no siguin *a priori* formes empresarials tradicionals de l'ESS, compleixin els principis i els valors que defineixen les organitzacions de l'ESS, així com els requisits que preveu la Llei per acreditar-se com a tal. En aquest cas, hauran de recollir estatutàriament la no distribució de dividendes i la seva destinació a l'objectiu social, amb els límits màxims que la normativa permeti segons la seva forma jurídica.

Les administracions públiques podran cedir a les iniciatives de l'economia social i solidària **infraestructures i propietats públiques per a projectes productius**. Especialment, en sectors amb gran necessitat d'inversió o de servei a la comunitat, hauran d'impulsar la transformació social a través del consum, l'accés a l'habitatge, la salut, etc.

S'haurà de promoure la cessió d'equipaments públics a fi de promoure l'economia social i solidària, com ara **vivers de l'ESS** i altres fórmules similars.

La Llei d'economia social i solidària haurà de donar suport a l'ús i la **gestió comunitària de béns públics** mitjançant el reconeixement i la promoció d'experiències ciutadanes relacionades amb l'ús comunitari d'espais públics susceptibles de ser cedits per a un ús i gestió comunitaris. També perquè aquests puguin ser utilitzats per les iniciatives de l'economia social i solidària per a projectes productius o de servei a la comunitat, que impulsin la transformació social a través del consum, l'accés a l'habitatge, la salut, etc.

- **Caldrà promoure marcs de relació més enllà de la contractació que prioritzin la qualitat dels serveis per sobre del preu, mitjançant eines com la concertació pública, social i comunitària en els serveis públics**

Fotografia:
La Borda, cooperativa
d'habitatge.

